

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Soru Cevap

Azerbaycan-Ermenistan Çatışması

Soru:

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, 04 Ekim 2020 Pazar akşamı devlet televizyonunda yayınlanan konuşmasında, "Ermenistan'ın ordusunun Dağlık Karabağ'dan çekilmesine ilişkin takvim sunması halinde ateşkese dönebiliriz." diye konuştu. Aliyev, "Ordunun Pazar günü Cebrayıl kentinin kontrolünü ele geçirmesi Ermenistan ve destekçileri için bir derstir. Bu dersten ibret almalıdır." ifadesini kullandı. [05.10.2020 El-Cezire] Azerbaycan ile Ermenistan arasında 2016'da olduğu gibi zaman zaman sınırlı ve bazen de kapsamlı çatışmalar yaşanıyor. 27 Eylül 2020 sabahı 1994'te iki taraf arasında sağlanan ateşkesten bu yana, benzeri yaşanmamış sertlikte şiddetli çatışmalar patlak verdi. Türkiye, önceki çatışmalarda Azerbaycan'a askeri destek sağlamamıştır. Fakat bu sefer Türkiye, Azerbaycan'ı desteklediğini açıkladı. Öyle görünüyor ki belirli hedefleri var! Peki, bu hedefleri ne olabilir? Türkiye, neden jet hızıyla müdahil oldu? Minsk Grubu ülkelerinin özellikle de ABD, Rusya ve Fransa liderlerinin pozisyonu nedir? Teşekkür ederim.

Cevap:

Neler olup bittiğini anlamak için aşağıdaki hususlara bir göz atmak gerekiyor:

1- Azerbaycan, 27 Eylül 2020 sabahı Ermenistan topraklarına geniş çaplı bir saldırı başlattığını açıkladı. Azerbaycan Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, "Terter'in Gapanlı, Ağdam'ın Çıraklı ve Orta Garvand, Fuzulü'nin Alhanlı ve Şükürbeyli, Cebrayıl'ın Çocuk Mercanlı köylerine Ermenistan ordusunun yoğun bombardımanı sonucu sivillerden ölü ve yaralıların olduğu bildirildi. Bu bölgelerde sivil altyapının da ciddi şekilde hasar gördüğü aktarıldı. Açıklamada, Azerbaycan ordusunun, misilleme olarak çok sayıda Ermeni askerini, tesis ve askeri araçlarını tespit ederek imha ettiği, cephe hattının farklı yönlerinde Ermenistan'a ait 12 adet Rus yapımı OSA uçaksavar füze sisteminin imha edildiği belirtildi." [27.09.2020 El Cezire] Azerbaycan Milli Meclisi, ülkenin bazı şehir ve bölgelerinde savaş hali ilan edilmesi ve çatışma bölgelerinde sıkıyönetim uygulanması kararı aldı. Ermenistan da savaş hali ilan etti. Hatta Ermenistan, Müslümanlara karşı bir Haçlı Seferi başlattığını göstermek amacıyla sosyal medya hesabından bir elinde haç, diğer elinde silah tutan bir papazın fotoğrafını paylaştı... Yaptığı açıklamada ülkesinin pozisyonunu duyuran Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, "Bu, Ermeni halkına, özgürlüğüne ve bağımsızlığımıza karşı açılan bir savaş. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Minsk Grubu'nun eş başkanları çatışmaların tırmanmasına ve bölge dışına çıkmasına izin vermemeli. Uluslararası toplum, bölgede durumu istikrarsızlaştıracak Türkiye'nin olası herhangi bir müdahalesini durdurmak için tüm nüfuzunu kullanmalı. Aksi halde bu müdahalenin, Güney Kafkasya ve komşu bölgeler için yıkıcı sonuçları olacaktır..." ifadelerini kullandı." [Aynı kaynak]

2- Azerbaycan, bu sefer çatışmaların ciddi, savaşın da keskin olduğunu gösterdi. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, 30 Eylül 2020'de yaptığı açıklamada, "Karabağ ile ilgili görüşmeler sonuçsuz kaldı. Yeni diyalog çağrılarında gerek yok. Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünü tekrar sağlayacağız. Başarılı operasyonlarla, stratejik noktaları işgalden kurtardık. Artık bu topraklardan bizi kimse çıkaramaz. Azerbaycan'ın tek koşulu Ermenistan ordusunun geri çekilmesidir. Eğer geri çekilirlerse çatışmalar durur. Tek şartımız, Ermenistan silahlı kuvvetlerinin topraklarımızdan derhal, koşulsuz ve tam olarak geri çekilmesidir. Eğer Ermeni hükümeti geri çekilmeyi kabul ederse, çatışmalar durur, kan dökülmesi sona erer." şeklinde konuştu." [30.9.2020 El Cezire, Russia Today] Görünüşe göre Aliyev, Türkiye'nin desteğinden emin. Bu desteğin, dürüst bir destek olduğunu ve toprakları kurtaracağına sanıyor...

3- Bu yıl 12 Temmuz 2020'de çatışmalar yeniden patlak verdi, 3 gün sürdü. İki taraf arasında yaşanan ciddi can kayıpları sonrası durdu. Sonra Türkiye, iki ülke arasında geniş kapsamlı ortak askeri tatbikata katılmak üzere ilk kez Azerbaycan'a kara ve hava kuvvetleri gönderdi. Tatbikat, 29

Temmuz 2020’de başladı ve yaklaşık iki hafta sürdü. Türkiye, Azerbaycan ve Ermeni işgalindeki topraklar meselesini benimsediğini lanse etmeye başladı. 1994’te varılan ateşkesten bu yana iki taraf arasında zaman zaman sporadik çatışmalar yaşanmıştır, ancak böylesi daha önce yaşanmamıştır. 1994’ten bu yana şiddetli çatışma, 2016 Nisan ayının başında yaşandı ve 26 Nisan’a kadar sürdü. Fakat Türkiye, bu çatışmalarda Azerbaycan’ın yanında yer almadı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, sadece çatışmalarda hayatını kaybedenler için başsağlığı dileklerini sundu ve Azerbaycan’ı desteklemeye hazır olduklarını belirtti, ama hiçbir destek bildiriminde bulunmadı! Çünkü koşullar, Türk-Rus karşılıklı anlayışını gerektiriyordu, Amerika’nın planladığı gibi çarpışmayı değil. Zira iki ülke, Amerikan yanlısı Suriye rejimini istikrara kavuşturmak, rejim karşıtı devrimci Suriye halkına darbe vurmak ve İslam’ın iktidara dönüşünü engellemek için birlikte hareket ediyordu. Özellikle Rusya’nın desteğiyle Ermenistan’ın Azerbaycan’a karşı isyanı Şubat 1988’de başladı. Ermeniler, 1991 yılında Karabağ bölgesinin kontrolünü ele geçirdiklerini duyurdular. Karabağ’da bağımsız bir cumhuriyet ilan ettiler. Savaş 1994 yılına kadar sürdü. Azerbaycan, 5 rayondan (şehir) oluşan Karabağ bölgesindeki topraklarının yüzde 20 ila yüzde 24’ünden fazlasını kaybetti. Ayrıca ülkenin batısındaki diğer 5 rayonun yanı sıra Ağdam ve Fuzuli rayonlarının büyük bölümünde de kontrolü yitirdi. Bu bölgelerde yaşayan yaklaşık bir milyon Müslüman göçe zorlandı. Rus ordusu doğrudan müdahale etti. Azerbaycan’a oranla nüfus, güç, kapasite ve yüzölçümü bakımından küçük bir ülke olan Ermenistan’ın hala arkasında Rusya var.

4- Türkiye, Amerikan yörüngesindeki rolü ve ABD direktifleri doğrultusunda Azerbaycan sorunu ile oynuyor. Türkiye, 10 Ekim 2009 tarihinde İsviçre’nin Zürih kentinde Ermenistan’la kapsamlı bir barış protokolü imzaladı. İlişkilerin geliştirilmesine dair protokol, iki ülke arasındaki mevcut sınırın karşılıklı olarak tanınmasını, ortak sınırın açılmasını, diplomatik ilişki kurulmasını, karşılıklı olarak diplomatik temsilcilik açılmasını, her alanda ilişkilerin geliştirilmesini, bölgesel ve uluslararası işbirliğini, bölgesel ve uluslararası uyuşmazlıkların uluslararası hukuk ilkeleri ve normları temelinde barışçı şekilde çözümlenmesini, terörizmle mücadeleyi, bölgede demokratik ve sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasını, tarihsel kaynak ve arşivlerin tarafsız bilimsel incelenmesini de içerecek şekilde tarihsel boyuta ilişkin bir diyalogun uygulamaya konulmasını öngörüyor. Bu, Türkiye’nin Ermeni soykırımı iddiası sorununu çözüme kavuşturmak istediğinin bir göstergesiydi... Bilindiği gibi daha önce Erdoğan, Karabağ ve çevresindeki işgal altındaki Azerbaycan topraklarından askerlerini çekmeden önce Ermenistan ile karşılıklı anlayışı kabul etmiyordu. Eski ABD Başkanı Obama’nın doğrudan talebi ile böyle bir protokol imzalanmıştı. Obama, 06 Nisan 2009 tarihinde Türkiye’ye yaptığı ziyaret sırasında Türkiye ile Ermenistan arasındaki uyuşmazlığın çözümlenmesi, taraflar arasındaki ilişkilerin kopması ve 1993 yılında sınırların kapatılmasından sonra aralarında barış tesis edilmesi çağrısında bulunmuştu. Çağrıya uyan Erdoğan, Ermenistan ile kapsamlı bir barış anlaşması imzaladı. Anlaşmada ne Azerbaycan ve Ermenilerin Azerbaycan topraklarını işgal etmesine ne de yaklaşık bir milyon Müslüman Azeri’nin göç sorununa değinilmedi... ABD Dışişleri Bakanlığı, imzalanan protokolün tarihi bir olay olduğunu ve imza törenine katıldığını açıkladı!

5- O zaman Azerbaycan, Ermenilerin işgal altındaki Azerbaycan topraklarından geri çekilmeden önce böyle bir anlaşma imzalanmasını eleştirmiş, sınırı açmama ve işgal altındaki topraklardan çekilene kadar Ermenistan ile ilişkiye girmeme vaadinde bulunan Türkiye’den önceki vaatlerine bağlı kalmasını istemişti. 10 Ekim 2010’da Elaph sitesinin bildirdiğine göre “Zürih: Türkiye ve Ermenistan Dışişleri Bakanları Cumartesi akşamı Zürih’te (İsviçre) iki ülke arasında ilişkilerin normalleştirilmesine yönelik ikili anlaşmalar imzaladı. Ermenistan Dışişleri Bakanı Edward Nalbandyan ile mevkidaşı Ahmet Davutoğlu imza töreninden sonra uzun süre el sıkıştı... Avrupa ve Avrasya İşlerinden Sorumlu Dışişleri Bakan Yardımcısı Philip Gordon, “Bu akşam (Cumartesi) tarihi bir etkinliğe katıldık...” dedi. Altı Avrupa kentine gerçekleştirdiği beş günlük tur kapsamında Cumartesi akşamı Londra’ya gelen ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton Gordon’a eşlik etti. Londra’ya ulaşmadan önce Clinton, İsviçre’nin Zürih kentinde Türkiye ile Ermenistan arasında varılan anlaşmanın imza törenine katıldı... Üst düzey bir ABD yetkilisi, Obama’nın anlaşmayı “heyecan verici” bulduğunu ve anlaşmayı “ileriye doğru büyük bir adım” olarak nitelediğini

söyledi... Azerbaycan ise Pazar günü Ermenistan ile Türkiye arasındaki normalleşme anlaşmasını kınadı ve aynı zamanda Ermenistan-Türkiye sınırının açılmasının, Güney Kafkasya'da istikrarın sarsılmasına sebebiyet verebileceği konusunda uyardı... Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, "Ermeni güçlerinin işgal altındaki Azerbaycan topraklarından çekilmeden önce Türkiye ile Ermenistan arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesinin doğrudan Azerbaycan çıkarları ile çeliştiği, Azerbaycan ile Türkiye arasında tarihi köklere dayanan kardeşçe ilişkilere gölge düşürdüğü" ifadesi yer aldı..." [10.10.2009 Cumartesi Elaph]

6- Ancak Erdoğan Türkiye'si, Azerbaycan'ı eylemsiz tatlı sözlerle kandırmaya çalıştı. Anlaşmada Türkiye, Ermenistan'ın Karabağ'dan çekilmesi şartını koşmadı, aksine anlaşmayı olduğu haliyle kabul etti! Fakat dokuz yıl sonra Mart 2018'de Rus baskısı ile Ermenistan, Rus etkisine boyun eğmesi nedeniyle anlaşmayı resmen iptal etti. Böylece Amerika, Türkiye ile yaptığı bu anlaşmayla Ermenistan'ı Rusya'dan koparma fırsatını kaybetti. Tam tersine Rusya, Ermenistan'daki nüfuzunu güçlendirdi ve Ermenistan'ın Gümrü şehrinde bulunan askeri üssündeki füze cephaneliğini artırdı. Aralık 2015'te Ermenistan ile ortak bir hava savunma anlaşması imzaladı. Mig-29 uçak filosu, binlerce asker, zırhlı araçlar, S300 uzun menzilli hava ve füze savunma sistemlerinin yanı sıra SE-6 orta menzilli hava savunma sistemi konuşlandırdı. Rusya, Ermenistan'ı Belarus, Kazakistan ve Kırgızistan'ın yanı sıra 01 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe giren "Avrasya Ekonomik Birliği" pazarına kattı. Ermenistan da dâhil olmak üzere bu ülkeler, tüm alanlarda mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı adı altında Rus ürünleri için bir dağıtım pazarıdır. Bu pazarın gayri safi yurtiçi hasılası 5 trilyon doların üstündedir ve çoğunlukla Rusya lehinedir.

7- Tüm bunlardan sonra Amerika, Azerbaycan'daki nüfuzunu güçlendirmek, oradaki Rus nüfuzunu dumura uğratmak ve sonra da Ermenistan'a sızmak için başka yollar aramaya başladı. Bu bağlamda Türkiye'ye, ekonomik ve politik ilişkilerin yanı sıra Azerbaycan ile askeri ilişkilerini de güçlendirme talimatı verdi. Amaç, ABD nüfuzunu güçlendirmek ve ABD nüfuzuna kapıları açması için Ermenistan'a baskı yapmaktı. Ta ki geçen Temmuz ayındaki son çatışmalara kadar. Bu çatışmalar, sanki kasıtlı bir eylem gibi. Bununla askeri müdahalede bulunması, eğitim ve ortak askeri tatbikat için güç yollaması yönünde Türkiye'ye bir gerekçe sunuluyor. Sonra da son zamanlarda yaşanan şiddetli çatışmalar ve her iki tarafın savaş hali ilan etmesi izledi. Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu çatışmaların hemen ardından 27 Eylül 2020'de Twitter hesabından yaptığı açıklamada "Ermenistan'ın tahrikkar saldırganlığı karşısında gerekli ve yeterli bir tepki ortaya koyamayan uluslararası toplum çifte standardını bir kez daha göstermektedir. Yaklaşık 30 yıldır ihmalkâr tutumunu sürdüren Minsk üçlüsü de çözüm odaklı davranmaktan maalesef çok uzaktadır. Azerbaycan'a yönelik saldırılarına bir yenisini ekleyen Ermenistan, bölgede barışın ve huzurun önündeki en büyük tehdit olduğunu bir kere daha göstermiştir. Türk milleti her zaman olduğu gibi bugün de tüm imkânlarıyla Azerbaycanlı kardeşlerinin yanındadır." ifadelerini kullandı." [28.09.2020 Anadolu Ajansı] Ama Erdoğan, insanların unuttuğunu sanıyor! Amerika'ya hizmet etmek için 2009'da Ermenistan ile barış anlaşması imzaladığında, bütün bunları görmezden geldiğini ve göz yumduğunu herhalde unuttu. Ermeni birliklerinin Azerbaycan topraklarından çekilmesi talebinde bulunmamış, tek bir kelimeyle bile olsa buna hiç değinmemiştir!

8- Ermenistan, imzalandıktan dokuz yıl sonra anlaşmayı iptal ettiğinde ve dolayısıyla Amerika, Ermenistan'a sızamayınca, Erdoğan yeniden Ermeni birliklerinin bu işgal altındaki topraklardan çekilmesini istedi. Sadık dost olarak gördüğü Putin'i eleştirdi. Nitekim Macron'u da eleştiri yağmuruna tuttu. Erdoğan yaptığı açıklamada, "Çözüm için Rusya lideri Vladimir Putin ve Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'la görüşüğünü ancak sonuç alınmadığını" belirtti. [01.10.2020 Anadolu Ajansı] Ancak dost ve müttefik olarak gördüğü Trump'a hiçbir eleştiri yöneltmedi. Perde gerisinden hatta perde önünden provokatörlük yapan Trump'ı nasıl olur da eleştirmez? Amerika, diplomatik yollarla manipülasyon yapıyor, ancak basiret ve feraset sahipleri için ABD'nin durumu açık ve nettir... Örneğin ABD Başkanı Trump, 27 Eylül 2020 akşamı düzenlediği basın toplantısında, Azerbaycan ve Ermenistan arasında artan gerginliğin sorulması üzerine, gelişmelerden haberdar olduğunu söyledi. Durumu dikkatli bir şekilde izlediklerini belirten Trump, "O bölgede çok iyi

ilişkilerimiz var ve (çatışmaları) durdurabilecek miyiz bakacağız.” diye konuştu. [27.09.2020 El Cezire] Yani durdurma ihtiyacını gerekli gördüğünde çatışmaları durduracaktır. Baskı uygulayacağını ve çözüm için Amerika'nın her iki tarafa baskı yapmak için tüm ağırlığını koyacağını söylemedi. Sadece “durdurabilecek miyiz bakacağız” söylemiyle durumu yumuşattı. Amerika, bir şey yapmak istediğinde, tüm ağırlığını koyan ve baskısını uygulayan bir devlettir! ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü tarafından yapılan yazılı açıklamada, ABD'nin Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki çatışmaları kınadığı belirtilerek, Biegun'un Bayramov ve Mnatsakanyan'a bölgede en hızlı şekilde ateşkes ilan edilmesi ve var olan direkt iletişim hatlarının kullanılarak ileride oluşabilecek sorunların engellenmesi konusunda tavsiyede bulunduğu ifade edildi. Açıklamada, ayrıca “ABD, özellikle dış güçlerin artan şiddete müdahalesinin bölgede tansiyonu arttıracığına inanıyor. Her iki tarafı da Minsk Grubu ile çalışmaya ve diyaloga dönmeye çağırıyoruz. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Minsk Grubu'nun üyesi olarak ABD taraflara barışçıl ve sürdürülebilir bir çözüm bulmaya yardım etmek için hazırdır” denildi.” [27.09.2020 El Cezire, El Alam] Biegun, ateşkes çağrısı konusunda Azerbaycan ile Ermenistan'ı eşit tuttu. Çünkü ABD konumu, Ermenistan ve Azerbaycan'da nüfuzunu güçlendirmeyi, oradaki Rus nüfuzunu zayıflatmayı ya da ortadan kaldırmayı amaçlıyor. Bütün bunlar, Amerika'nın Türkiye'nin operasyonlarından örtülü bir şekilde hoşnut olduğunu ve ABD'nin direktifleri doğrultusunda Azerbaycan'a yönelik operasyon yürüttüğünü gösteriyor. Eğer Amerika provokatörlük yapmamış olsaydı, Anadolu Ajansı'nın aktardığı gibi 29 Eylül 2020'de Türkiye Cumhurbaşkanı Sözcüsü İbrahim Kalın ile ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Robert O'Brien'in Azerbaycan-Ermenistan çatışması hakkında telefon görüşmesi yapmasının ne gereği vardı?

9- Sonra Erdoğan ve yetkilileri, Güvenlik Konseyi ve Minsk Grubu'nun zalimane kararlarını uygulamak için yapılacak müzakereleri doğruladılar. Minsk Grubu, 1992 yılında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı tarafından kurulmuştur ve eş başkanları Amerika, Rusya ve Fransa'dır... Ancak, bu kararlar, Ermenilerin hesabıdır ve lehlerinde bir ateşkes sağlamak içindir. Bütün bunlar, ortamı kızıştırmak için ortada kasıtlı bir eylemin olduğunu, böylece siyasi ve diplomatik eylemlerin, Amerika'nın istediği gibi baskı yapma yolunda ilerlediğini doğruluyor. Zira savaşlar, genellikle siyasi ve diplomatik eylemleri teşvik etmenin bir yoludur ve Amerika'nın direktifleriyle bağlantılıdır. Tüm taraflar, müzakerenin, soruna siyasi bir çözüm bulmanın ve Güvenlik Konseyi kararlarını uygulamanın gerekliliğine çağırma başladılar. Türk yetkililer, peş peşe Güvenlik Konseyi kararları temelinde sorunun çözümü için Azerbaycan'a destek açıklamasında bulundular. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Ankara'daki Azerbaycan Büyükelçiliği'ne yaptığı ziyaret sırasında “Tek bir çözüm var, Ermenistan işgal ettiği topraklardan çekilecek. Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü konusunda BM kararları ortada. Tüm bunlara rağmen bugüne kadar Minsk Grubu üçlüsü ve genel olarak AGİT somut bir adım atmadı.” şeklinde konuştu.” [27.09.2020 El Cezire] Ancak bilindiği gibi bu kararların, Dağlık Karabağ meselesinden ziyade başka topraklara değinmesi, Azerbaycan meselesinde gizli bir anlaşmanın olduğunu gösteriyor.

10- Azerbaycan'a oranla nüfus, güç, kapasite ve yüzölçümü bakımından küçük bir ülke olan Ermenistan'ın arkasında Rusya var. Rusya, Ermenistan'ın finansörüdür, silah, teçhizat ve hayatta kalmak için lazım olan her şeyi sağlıyor. Ermenistan, Rusya önderliğindeki Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün bir üyesidir. Rusya'nın Ermenistan'da büyük bir askeri üssü var. O yüzden Ermenistan'dan vazgeçmesi oldukça güç. Aksi takdirde bu cihetten sırtı savunmasız kalır ve Rusya Federasyonu'nun bir parçası olan Kuzey Kafkasya'ya erişime kapı aralar. Ermeni mevkidaşı Zohrab Mnatsakanyan'la bir telefon görüşmesi gerçekleştiren Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, cephe hattında devam eden geniş kapsamlı askeri faaliyetlerden ciddi şekilde endişe duyduğunu belirtti. Ve derhal ateşkes sağlanması gerektiğini söyledi.” [27.09.2020 Sputnik] Bu açıklama, Rusya'nın Azerbaycan karşısında Ermenistan'ı desteklediğini gösteriyor. Türkiye, Ermenistan'ı kınadığında, Ermenistan'a nüfuzunu empoze eden ve onu koruyan baş destekçisi Rusya'yı da kınaması gerekirdi. Çünkü Rusya'nın desteği olmadan Ermenistan saldırmaya cesaret edemez. Düşmanı destekleyen de düşmandır. Ancak Erdoğan Türkiye'si, Rus düşmanı ile iyi ilişkilerini sürdürdü. Suriye'de Beşşar Esed başkanlığındaki haydut rejim karşıtı devrimci Müslüman halka karşı Rus düşmanı ile ittifak

yaptı. Aynı zamanda Türkiye, Rusya'yı manipüle etmek ve Amerikan çıkarları yararına kullanılması için bir Amerikan aparatıdır. Fakat Rusya'nın, Ukrayna ve Gürcistan'da olduğu gibi hayati bölgesinden vazgeçmesi o kadar kolay olmayacaktır. Bu yüzden çatışma, bu savaşta kesinkes bir çözüme kavuşmayacak, siyasi ve diplomatik eylemler şeklinde yol alacaktır. Zira bunlar, Rusya'yı aldatmanın en etkili yoludur.

11- Fransa'nın Ermenistan'daki varlığı ise farklıdır. Ermenistan'da hiç bir etkisi yoktur. Kendisini büyük bir devlet olarak göstermeye çalışıyor. Azerbaycan ve Ermenistan çatışması sorunu için barışçıl bir çözüm bulmalarını teşvik etmek amacıyla, 1992 yılında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı tarafından kurulan Minsk Grubuna üyeliğini korumak istiyor. Fransa da dâhil olmak üzere Avrupa nüfuzunu sabote eden Türkiye'nin karşısında yer alıyor, çünkü Türkiye, Amerikan yöreğinde hareket ediyor. Macron, 30 Eylül 2020 günü Letonya'daki temasları kapsamında düzenlenen basın toplantısında, "Türkiye'nin Azerbaycan lehinde yaptığı siyasi açıklamaları izansız ve tehlikeli bulduğunu belirtti. Fransa lideri "Türkiye'nin son saatlerde verdiği savaş yanlısı mesajlar, Fransa'yı ciddi şekilde endişelendiriyor. Bunlar esasen Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ'ı yeniden ele geçirme konusundaki tüm çekincelerini ortadan kaldırıyor" diyerek Ankara'nın söylemini "kabul edilemez" olarak tanımladı. [30.09.2020 Reuters] Macron'a yanıt Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlut Çavuşoğlu'ndan geldi. Çavuşoğlu 30 Eylül 2020'de yaptığı açıklamada, "(Macron'un) Azerbaycan toprakları için endişe duymazken, Ermenistan'a dayanışma göstermesi işgali desteklemesi anlamına gelir" ifadelerini kullandı." [30.09.2020 Anadolu Ajansı] Fransa, paradoksal bir pozisyonda (dürüst) bir arabulucu görüntüsü vermeye çalışıyor. Fransa, siyasi manevraları beceremeyen bir devlettir. Pozisyonu her zaman belirgindir, gizlemeye çalışsa bile çelişkisi açıkça görülür. Çatışmaların ardından yaptığı yazılı açıklamada Fransa Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Agnes Von Der Mühl, "Ülkesinin, Dağlık Karabağ bölgesinde yaşanan çatışmalardan endişe duyduğunu belirterek, taraflara çatışmaları durdurma ve diyalogu yeniden oluşturma çağrısında bulundu. Mühl, "Fransa'nın, Minsk Grubu eş başkanı sıfatıyla, Rus ve Amerikalı ortaklarıyla birlikte, Dağlık Karabağ sorununun uluslararası hukuka uygun şekilde müzakere edilmesi ve kalıcı bir çözüme kavuşturulması konusundaki kararlılığını yinelediğini kaydetti." [27.09.2020 Sputnik] Aynı zamanda Fransa, gerek içeride gerekse dışarıda İslam'a ve Müslümanlara karşı daima belirgin bir nefret güdüyor. Hem özgürlükleri serbest bıraktığını iddia ediyor hem de açıkça paradoksal bir pozisyonda Müslümanların özgürlüklerini kısıtlıyor. Ermeniler ve diğer Hıristiyanların meselelerini benimseyerek nüfuz elde etmek için istismar ediyor. Onları kandırmak kolaydır. Çünkü Fransa, Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermenileri kandırdı ve yüzyıllar boyunca iyi muamelede bulunan Osmanlı Devletine karşı kıskırttı. Onlara Anadolu'da bir vatan sözü verdi. Bu yüzden Osmanlı Devletine ihanet ettiler ve Fransa'nın kıskırtmasıyla birçok Müslümanı öldürdüler. Eğer akletselerdi, adaletle davranan, Fransa ve diğer sömürgeci güçlerin yaptığı gibi istismar etmeyen İslam Devletinin gölgesi altında güvenli bir zimmet ehli olarak kalmaları yararlarına olurdu.

12- Türkiye de dâhil olmak üzere ülkelerin, uygulama çağrısında bulunduğu Güvenlik Konseyi kararları, Ermenilerin kontrolünde bulunan ve cumhuriyet ilan ettikleri Karabağ bölgesine hiç değinmemektedir. 30 Nisan 1993'te yayınlanan 822 sayılı ilk karar, askeri operasyonların ve düşmanlık eylemlerinin derhal durdurulması, ayrıca kalıcı bir ateşkes yapılması çağrısında bulunmaktadır. Ermeni işgal kuvvetlerinin Zengilan bölgesinden, Horadiz ve Kelbecer ilinden ve diğer Azerbaycan bölgelerinden çekilmesini talep etmektedir. Ancak işgal altındaki Karabağ topraklarına değinmemektedir. Aynı yıl yayınlanan diğer kararlar da bu kararı teyit etmektedir. 29 Temmuz 1993 tarihinde yayınlanan 853 sayılı karar, önceki kararı doğrulamaktadır. Çatışmada yer alan işgal güçlerin Ağdam ilinden ve Azerbaycan'ın diğer zamanlarda işgal edilmiş bölgelerinden hemen, tam ve koşulsuz çıkarılmasını istemektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Dağlık Karabağ bölgesindeki Ermeni birliklerinin 822 No'lu (1993) kararın hükümlerine uyulması ve bu tarafın AGİT Minsk Grubu'nun önerilerini kabul etmesi amacıyla Ermenistan Cumhuriyeti hükümetine baskı yapmaya devam etmesini ısrarla istemektedir. Yine aynı yıl 14 Ekim'de yayınlanan 874 sayılı karar, iki taraf arasındaki barış sürecine desteğini yinelemektedir ve acil adımlar için reforme edilmiş bir zaman çizelgesi kabul edilmesi çağrısında bulunmaktadır. Azerbaycan bu kararı

reddetti. Çünkü Azerbaycan'ın işgal altındaki toprakları içinde yer alan Karabağ'daki Ermeni birliklerinin geri çekilmesini Ermenistan'a uygulanan ambargonun kaldırılmasına bağladı. Azerbaycan hükümeti, mağlup bir taraf gibi muamele görmekten şikâyet etti. Değiştirilmiş zaman çizelgesi, işgal altındaki yeni bölgelerden birliklerin geri çekilmesi, iletişim, ulaşım ve Güvenlik Konseyi'nin ele almadığı ancak barışçıl müzakereler yoluyla çözülmesi gereken diğer tüm sorunların önündeki engellerin kaldırılması ile ilgili bir dizi öneriler içeriyordu. 12 Kasım 1993 yılında yayımlanan 884 sayılı karar ise, önceki kararları tasdik etmektedir ve özellikle Zengilan ve Horadiz illerinde iki taraf arasında gerçekleşen ateşkes ihlallerini kınamaktadır. Ermeni işgal kuvvetlerinin Zengilan ilçesi ve Horadiz şehrinde ve diğer işgal edilmiş ilçelerden çıkarılmasını istemektedir... Güvenlik Konseyi'nin tüm kararları, Karabağ'dan çekilmeye işaret etmemektedir. Kararlar, etüt edilerek formüle edilmiştir. Karabağ bölgesi dışında kalan Azerbaycan toprakları üzerine odaklanıyor ve bu bölgeyi zımnen Azerbaycan'a ait topraklar olarak görmüyor. Bu, müzakerelere ve ardından bir anlaşmaya varıldığı takdirde, Azerbaycan topraklarından çekilmeleri karşılığında Karabağ bölgesinin Ermenilerin kontrolünde kalacağı anlamına geliyor. Türkiye, tıpkı Suriye'de rejime dokunmayan, aksine hayatta kalmasına ve laik kimliğini korumasına vurgu yapan Güvenlik Konseyi kararlarının uygulanması talebinde bulunduğu gibi, Ermenilerin Karabağ bölgesinden çekilmesi için bir çağrıda bulunmayan bu kararların uygulanmasını istemektedir. Ayrıca Türkiye, Yahudilerin Filistin topraklarının yaklaşık yüzde 80'ini gasp etmesini kabul eden iki devletli çözümün uygulanması çağrısında da bulunmaktadır... Böylece Karabağ meselesinin konumu değişkendir ve ateşkes, Ermeniler için bir zaferdir. Minsk Grubu, Güvenlik Konseyi kararlarından çıkarım yapması dışında çözümün nasıl olacağı ve hangi temelde müzakerelerin gerçekleşeceği konusunu henüz açıklığa kavuşturmuş değil. Ancak kontektsten, durumlardan ve koşullardan anlaşıldığına göre Minsk grubu, Müslüman nüfusun tamamen boşaltıldığı, kâfir Ermeni Hıristiyanlarının yerleştirildiği Karabağ bölgesindeki beş rayonun Ermeniler tarafından işgalini, Azerbaycan'ın tanımamasını istiyor. Tanıma karşılığında Ermenistan, diğer beş rayondan ve işgal altındaki Ağdam ve Fuzuli bölgelerinden çekilecek, böylece sorun tasfiye edilecektir. Tıpkı Filistin'de olduğu gibi. Yahudiler ve arkalarındaki Amerika, FKÖ ile Arap ve Müslüman ülkelerde kurulu rejimlerin, Yahudilerin yaklaşık Filistin'in yüzde 80'ini gasp etmesini tanımamasını sağladı. 1967'den beri Yahudilerin işgal ettiği, daha doğrusu hain rejimlerin peşkeş çektiği toprakların yaklaşık yüzde 20'si üzerinde müzakereler yürütülür hale geldi. Bunun nedeni, ateşkesi kabul etmeleri ve Güvenlik Konseyi'nin Yahudi varlığının işgal ettiği, daha doğrusu 5 Haziran 1967'de teslim aldığı topraklardan çekilmesini şart gören 242 ve 243 sayılı kararların kabul edilmesidir.

13- Türkiye'nin bu ilgisi iyiye işaret değil. Zira Erdoğan Türkiye'si, ne zaman bir soruna el atsa, Suriye'de olduğu gibi halkın pahasına ve Amerika'nın yararına oluyor. Türkiye, Suriye'de çatışmanın azaltılması anlaşmasını ve ateşkesi kabul etmeleri için silahlı gruplara baskı yapmıştır. Oysa ne Suriye rejimi ne de doğrudan destekçileri olan İran rejimi, yandaşları ve Rusya anlaşmaya uymamıştır. Nihayetinde bu gruplar, kurtarılmış bölgelerden çıkarılarak, oralar rejime teslim edilmiştir. Libya'da da benzer olay yaşandı. Türkiye, Es Serrac hükümetini destekledi. Es Serrac güçleri, Sirte ve El Cufra'ya doğru ilerlemeye başlayınca, desteğini kesti. Es Serrac'ı kalıcı bir ateşkes imzalamaya ve Türkiye'nin yasadışı kabul ettiği Hafter tarafı ile müzakere masasına oturmaya çağırdı! Türkiye, Azerbaycan'a baskı uygulamak ve pozisyonunu yumuşatmak için destek vermiş olabilir. Türk yetkililerin yaptığı açıklamalar bunu gösteriyor. Minsk Grubu, özellikle Amerika liderliğindeki müzakerelerdeki donukluk kırılmış değil. Hatta Azerbaycan, Karabağ konusunda taviz bile verebilir. Azerbaycan, Dağlık Karabağ'ı zorla işgalcilerden kurtarma sözünü yinelese de, açıklamalarının tonuna, sürekli Ermeni yanlısı tutum sergileyen medya organlarına ve ABD, Rusya ve Fransa'nın çıkarıp, diğer ülkelerin kabul ettiği Güvenlik Konseyi kararlarına bakılırsa, sanki ABD, Rusya ve Fransa, Karabağ'ı Ermeni bölgesi olarak görüyor. Bölgede sanki Ermenistan'dan bağımsızmış özel bir cumhuriyet kurulmuş gibi. Bu da müzakereleri zorlaştırıyor. Çünkü bu bölge bağımsızlığından taviz vermiyor! Bu yüzden Ermenistan, doğrudan sorumlu olmayacak, şayet baskı uygulanırsa, baskılardan sıyrılmaya çalışacaktır. Bu ve diğer sorunlarda, Erdoğan Türkiye'sinin tutumu güvenilmezdir. Çünkü otuz yıl önce iki taraf arasında patlak veren savaştan bu yana hiçbir destek vermemiştir. Azerbaycan'ı yalnız bırakmıştır, yardım etmemiştir. Bu

